

ДОВІДКА

Про підсумки моніторингового дослідження
сформованості навички читання вголос
учнів 1-4 класів та мовчазного читання учнів 3-4 класів
на кінець 2022/2023 навчального року

На виконання законів України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», листа МОН України від 19.08.2022 №1/9530-22 «Інструктивно-методичні рекомендації щодо організації освітнього процесу та викладання навчальних предметів у закладах загальної середньої освіти у 2022/2023 навчальному році», Положення про моніторинг якості освітнього процесу у спеціалізованій школі №197 ім.Дмитра Луценка, затвердженого наказом по закладу освіти від 14.09.2020 року №78, Програми проведення внутрішнього моніторингу навчальних досягнень учнів у спеціалізованій школі №197 ім.Дмитра Луценка, затвердженого наказом по закладу освіти від 27.08.2020 року №55, плану роботи закладу освіти на 2022-2023 навчальний рік було проведено моніторингове дослідження сформованості навички читання вголос учнів 2-4 класів та мовчазного читання учнів 3-4 класів з урахуванням всіх їх характеристик за підсумками II семестру 2022-2023 навчального року. Відповідно до концепції Нової української школи (НУШ), кожна з ключових компетентностей, містять спільні наскрізні вміння, які потрібно розвивати впродовж усього життя. Серед них – уміння читати та розуміти прочитане, висловлювати думку усно та письмово, критично мислити та конструктивно керувати емоціями застосовуючи емоційний інтелект.

Початкова школа відходить від «читання заради читання». Зусилля вчителів і батьків спрямовані на те, щоб дитина розуміла прочитане, могла оцінити якість і достовірність інформації, переказати її, висловити своє ставлення. Навичка читання охоплює дві сторони читання: смислову й технічну. Педагогічними працівниками закладу освіти у ході оцінювання смислової сторони читання контролюється:

- розуміння школярами переважної більшості слів, ужитих у тексті як у прямому, так і в переносному значеннях;
- розуміння змісту кожного речення тексту, смислових зв'язків між абзацами, епізодами, фактичного змісту прочитаного (сюжетна лінія, події, факти, зв'язки, дійові особи, діалоги, узагальнення, значення слів тощо);
- розуміння основного смислу прочитаного (усвідомлення смислу описаних фактів, подій, вчинків персонажів; у 3-4 класах - розуміння підтексту, ідеї, основної думки твору).

Під час оцінювання смислової сторони читання вчителі початкової школи враховують рівні розуміння (фактичний зміст, основний смисл); параметрів розуміння (повнота, глибина, точність); технічної сторони читання – спосіб, правильність, виразність, темп.

Навички з читання вчителі 1-4 класів обліковують систематично, впродовж усього навчального року у процесі класної і позакласної роботи. Це

дає можливість враховувати типові труднощі учнів класу та визначати учнів, котрі потребують індивідуальної роботи. Для покращення темпу читання вчителями проводились різноманітні види робіт, а саме:

- багатократне читання;
- читання «ланцюжком»;
- вибіркове читання;
- вправи для збільшення поля інформаційного сприймання;
- розвиток навичок концентрації уваги.

Для покращення темпу читання вчителі використовували корекційні прийоми:

- частота вправ;
- одночасне напівголосне читання;
- багатократне прочитування;
- читання у темпі скоромовки;
- виразне читання з переходом на незнайому частину тексту;
- читання рядків навпаки літерами;
- читання рядків навпаки словами;
- читання тільки другої половини слова;
- читання «прихованих» слів;
- читання накладених одне на одне слів;
- класифікація слів за групами;
- пошук у тексті заданих слів;
- встановлення пропущених літер у словах, слів у реченнях;
- складання речень з окремих слів;
- читання тексту через слово;
- швидке багаторазове вимовляння речень та ін.

Метою проведеного дослідження було визначення рівня сформованості в учнів 1-4 класів умінь усвідомлено читати й розуміти різні за жанром тексти, самостійно працювати з текстом, використовуючи здобуту інформацію в пізнавальних, навчальних і життєвих ситуаціях; а також основних чинників, що впливають на якість читання та розуміння тексту, їхній вплив на розвиток розуміння учнями змісту різних видів текстів.

З метою чіткої організації та проведення моніторингових досліджень заступником директора з навчально-виховного процесу Сапожник О.Л. проведено методичну нараду, в ході якої вчителі були ознайомлені з рекомендаціями щодо проведення моніторингового дослідження, перевірки учнівських робіт, складання звітів моніторингу.

Моніторингові дослідження сформованості навички читання вголос учнів 1-4 класів та мовчазного читання учнів 3-4 класів проведено за єдиними завданнями для учнів вказаних паралелей класів. Завдання моніторингу складено робочою групою кафедри вчителів початкової школи. Завдання підібрано відповідно до навчальних програм і Державного стандарту початкової освіти.

Оцінювання здійснювалося відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 13 липня 2021 року №813 «Про затвердження методичних

рекомендацій щодо оцінювання результатів навчання учнів 1-4 класів закладів загальної середньої освіти».

Висновки про рівень розвитку навички читання вголос учнів 1-4 класів відображені у таблицях (додатки додаються).

Для моніторингу досліджень у травні 2023 року було обрано незнайомий, але доступний за змістом і мовою текст, а саме:

- 1 клас – «Як бджілка знаходить квітку конвалії» за В. Сухомлинським (77 слів);
- 2 клас – «Маленька хатинка» за В. Сухомлинським (142 слова);
- 3 клас – «Цікавинки про ластівку» з блогу «Маленький читайлик» (202 слова);
- 4 клас – «Пора радощів і надій» за Любомиром Пилиповичем (275 слів).

Розвиток уміння читати виразно перевірявся після попередньої підготовки учнів. Учні 3-4 класів починали читати текст мовчки, а з другого абзацу переходили на читання вголос. Із цього моменту вчитель помічав, скільки прочитано слів. Учні 1-2 класів відразу розпочинали читати. Потім за допомогою запитань чи переказу перевірялася усвідомленість тексту.

Швидкість читання визначалася орієнтовною кількістю прочитаних слів за одну хвилину. Учителі заздалегідь підраховували кількість слів у рядках та ознайомили учнів з нормами читання вголос:

- 30-40 слів за хвилину у 1-ому класі;
- 50-60 слів за хвилину у 2-ому класі;
- 70-80 слів за хвилину у 3-ому класі;
- 90-100 слів за хвилину у 4-ому класі.

В дослідженні взяли участь учні 1-4 класів: 1 класи – 87 учнів, 2 класи – 107 учнів, 3 класи – 94 учня, 4 класи – 92 учня (380 учнів).

Нижче норми прочитали:

- серед учнів 1-х класів - 40 учнів/46%;
- серед учнів 2-х класів – 16 учнів/15%;
- серед учнів 3-х класів – 17 учнів/18%;
- серед учнів 4-х класів – 12 учнів/13%.

Вище норми прочитали:

- серед учнів 1-х класів – 32 учні/37%;
- серед учнів 2-х класів – 73 учнів/68%;
- серед учнів 3-х класів – 35 учнів/37%;
- серед учнів 4-х класів – 41 учень/45%.

Читають цілими слова:

- серед учнів 1-х класів – 38 учнів/44%;
- серед учнів 2-х класів – 83 учні/78%;
- серед учнів 3-х класів – 87 учнів/93%;
- серед учнів 4-х класів – 86 учнів/93%.

Читають «складами+словами»:

- серед учнів 1-х класів – 44 учні/50%;
- серед учнів 2-х класів – 24 учні/22%;
- серед учнів 3-х класів – 7 учнів/7%;

- серед учнів 4-х класів – 6 учнів/7%.
- 5 учнів/6% 1-х класів читають «складами».

Монотонно читають:

- 11 учнів 1-х класів (13%);
- 15 учнів 2-х класів (14%);
- 15 учнів 3-х класів (16%);
- 17 учнів 4-х класів (18%).

Дотримуються логічного наголосу, пауз:

- 75 учнів 1-х класів (86%);
- 81 учень 2-х класів (76%);
- 70 учнів 3-х класів (74%);
- 79 учнів 4-х класів (86%).

Читають без помилок:

- 25 учнів 1-х класів (29%);
- 84 учні 2-х класів (79%);
- 40 учнів 3-х класів (43%);
- 28 учнів 4-х класів (30%).

Відповідають на запитання:

- 85 учнів 1-х класів (98%);
- 106 учнів 2-х класів (99%);
- 90 учнів 3-х класів (96%);
- 83 учнів 4-х класів (90%).

Переказують текст:

- 38 учнів 1-х класів (44%);
- 101 учень 2-х класів (94%);
- 87 учнів 3-х класів (93%);
- 83 учнів 4-х класів (90%).

У ході дослідження виявлено основні помилки при читанні незнайомого тексту:

- заміна букв та перекручування слів -16%;
- повтори слів та складів – 12%;
- відсутнє виразне читання – 15%;
- не виділяються логічні паузи – 19,5%;
- «ковтають» закінчення, недочитують слова 14,5%.

Проаналізувавши звіти вчителів щодо результатів темпу читання серед учнів 1-4-х класів можна зробити наступні висновки:

- 77% учнів читають у нормативному темпі;
- 23% учня не виконали норми з темпу читання;
- не розуміють зовсім прочитане – 2 учня 1-В класу (2%, вчитель – Шкурат О.В.); 2 учнів 3-х класів (2%, вчителі: Шуліка С.М. та Гулак О.В.);
- 68 учні 1-4-х класів, які читають повільно, монотонно, не можуть сформулювати й висловити думку за змістом;
- найбільшу кількість помилок було допущено учнями 3-4-х класів на дотримання правильних наголосів у словах;

- більшість учнів 1-4-х класів мають достатній рівень сформованості навички читання вголос;
- більшість учнів 2-4-х класів читають чітко, плавно, безпомилково та мають цілком виразне читання словами у відповідному темпі. Учні розуміють зміст прочитаного, виявляють взаємозв'язки між характерами героїв і їхніми вчинками, розрізняють головне і другорядне, розуміють мотиви поведінки персонажів, визначають тему і головну думку твору;
- швидкість читання учнів цілком задовільна.

Найкращі результати показали учні 1-А, 2-А, 2-Б, 3-А, 3-Г, 4-А та 4-Б класів (вчителі: Левчук Т.І., Онищук С.А., Гонтарук Я.І., Савченко С.І., Белкіна Т.Я., Коросташова Н.М., Коваль Н.Г.). З'ясовано, що велику роль вчителі початкової школи приділяють формуванню навички читання, вихованню в дітей інтересу і любові до читання книжок, підвищення рівня позакласного читання.

Учителі 1-4-х класів протягом року систематично проводили обговорення прочитаних книжок у позакласний час, вчили учнів аналізувати твори, порівнювати, виховували ставлення до інсценізації, як втілення почуттів, розвивали уміння запитувати й відповідати на матеріалі прочитаного, вступати в діалог. На уроках педагоги використовували різні способи читання (вибіркове, в особах), надавали належної уваги обома видам читання (вголос і мовчки), виконували творчі завдання на основі прочитаного. Уроки читання спрямовували на розвиток активності та самостійності, читацької та пізнавальної діяльності, розуміння подібності і відмінності творів різних жанрів. Розвивали творчу уяву, образне мислення, збагачували мовлення учнів епітетами, порівняннями, пробуджували прагнення придумувати і виконувати творчі завдання.

На кінець навчального року адміністрацією закладу освіти разом з вчителями початкової школи перевірялася сформованість навички читання мовчки у 3-4 класах. Метою даного дослідження було визначення навички читання за швидкістю та розумінням прочитаного. Наявність під час читання шепоту і ворухіння губами свідчили про перехідну форму від читання вголос до читання мовчки. Ознайомившись із текстом, учні повинні були зрозуміти його в цілому та кожен окрему частину, проаналізувати причинно-наслідкові зв'язки й зробити логічні висновки, інтерпретувати отриману інформацію та узагальнити її. Крім того, учням потрібно було визначити головну думку тексту, сформулювати висновки, а також оцінити його зміст, мовні та структурні особливості. 4 завдання до текстів були тестові: з вибором однієї правильної відповіді серед трьох можливих варіантів. 5 завдання - на встановлення послідовності подій у творі. 6 завдання – творче (Які поради ти можеш дати? Запиши коротке міркування).

Результати відображені у таблицях (додатки додаються).

Тексти добиралися творчою групою вчителів початкової школи з урахуванням максимального розвитку та пізнавальних інтересів учнів, розширення їхнього світогляду:

- 3 клас – «Прогаяний день» В.Сухомлинський;

- 4 клас – «Старий рибалка» С.Черкасенко).

У ході моніторингового дослідження велика увага приділялася темпу читання мовчки. Встановлено, якщо темп читання мовчки не перевищує показники читання вголос, то це свідчить про не сформованість цього виду читання. Нижче норми прочитали:

- 27 учнів 3-х класів (30%)
- 12 учнів 4-х класів (13%).

Наявна артикуляція серед учнів:

- 3-х класів – 22 учні/24%
- 4-х класів – 16 учнів/18%, із перевірених 91 учня на кожній паралелі.

Виконали завдання без помилок:

- 3 класи - 35 учнів/38%;
- 4 класи – 25 учнів/27%.

Найкраще справилися з даним моніторинговим дослідженням учні 3-В, 3-Г, 4-А та 4-В класів (вчителі: Гулак О.В., Белкіна Т.Я., Коросташова Н.М., Снігир В.М.).

Дослідженням встановлено, що у більшості учнів 3-4 класів сформована навичка мовчазного читання.

Рекомендації вчителям початкової школи:

- організувати індивідуальну роботу з учнями, в яких навички читання сформовані недостатньо, розробити для них індивідуальні рекомендації, практичні завдання;
- проаналізувати результати сформованості навички читання вголос та мовчазного читання на рівні учнів свого класу;
- вчити учнів співвідносити темп читання з розумінням прочитаного;
- використовувати різні способи читання (вибіркове, в особах ...);
- спрямовувати учнів на розвиток активності та самостійності, читацької та пізнавальної діяльності, розуміння подібності і відмінності творів різних жанрів;
- вважати основним критерієм темпу читання кожного учня - розуміння;
- застосовувати комплексне і систематичне використання вправ для формування виразності, свідомості, правильності та швидкості читання;
- розвивати творчу уяву, образне мислення, збагачувати мовлення учнів епітетами, порівняннями, пробуджувати прагнення придумувати і виконувати творчі завдання;
- формувати показники читання при опрацюванні художніх творів;
- вважати головним показником досягнень у підготовці дитини – читача рівень розвитку навичок самостійної читацької діяльності.

Заступник директора

Оксана САПОЖНИК